Antoon van Dyck, of De reis naar Italië

Prudens van Duyse

bron
Prudentius van Duyse, *Antoon van Dyck, of De reis naar Italië*. Gebroeders Dewever, Antwerpen 1841

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/duys002anto01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

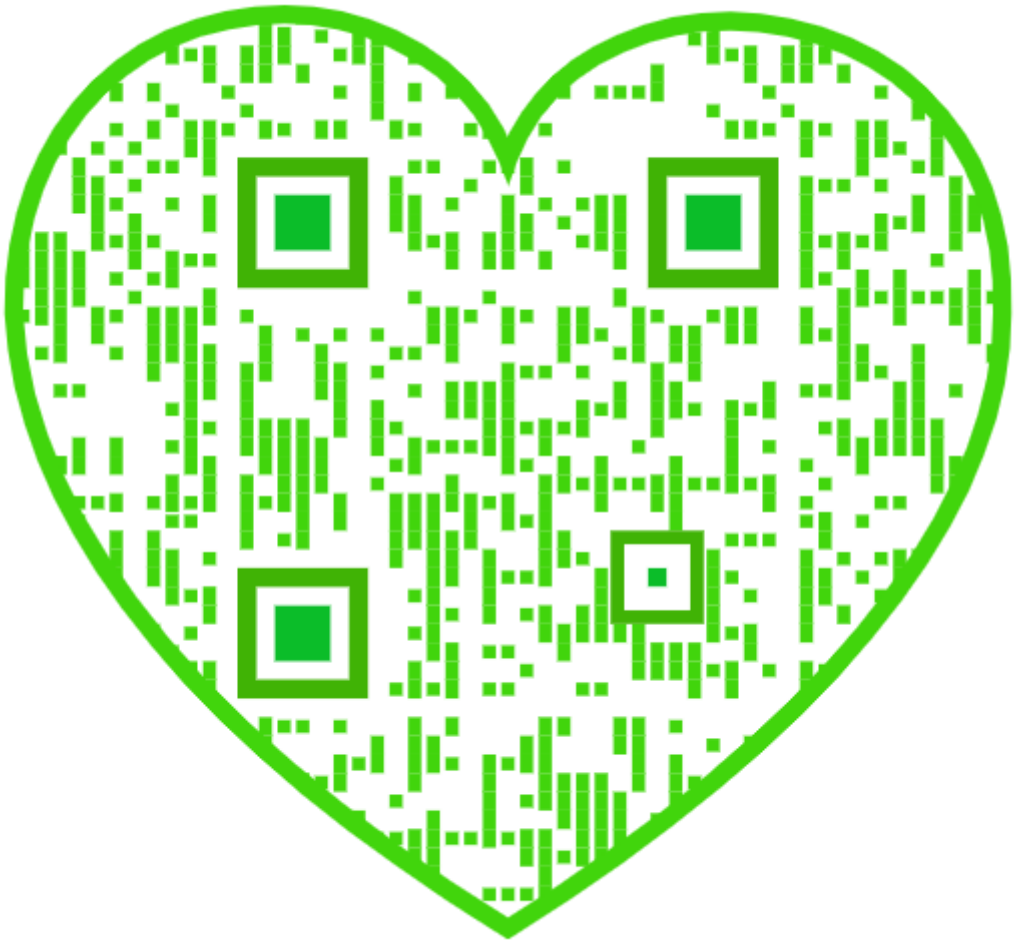

Persoonen.

ANTOON VAN DYCK.
PIETER KLAM.
BAES POK.
VROUW POK.
KLAERTJE, *hunne dochter*.
DIEDERIK STELVYN, *Heer van 't dorp*.
RIDDER NANNI.
Gezaghebbenden.
Boeren en boerinnen.

Het stuk speelt te Saventhem, omtrent den jare 1620. Het tooneel verbeeldt eene opene plaets voor eene herberg, tot uithangbord dragende: In Sinte Marten logeert men te voet en te paerd, en waerop de ridder te paerd geschilderd is. In 't verschiet, 't dorp met de kerk. Schutters spelers, drinkers maken drie verschillige groepen uit op den voorgrond. Baes Pok en Klaertje loopen op en neder het tooneel.

Antoon van Dyck, of de reis naer Italie. Blyspel.

Eerste bedryf.

Eerste tooneel.

BAES POK, KLAERTJE, Schutters, Spelers, Drinkers en Jonge meisjes.

(N° 1.) ***Koor van*** **DRINKERS EN MEISJES.**
Laet ons klinken, laet ons drinken,
Om katuit te vieren.
Vult de glazen; laet der bazen
Neering heden tieren!

SPELERS.
Laeft de kelen; laet ons spelen,
Om katuit te vieren.
Vult de glazen; laet der bazen
Neering heden tieren!

SCHUTTERS.
'T bier moet vlieten; laet ons schieten,
Om katuit te vieren.
Vult de glazen, laet der bazen
Neering heden tieren.
(*Men hoort in de verte trom- en moezelgeschal*.)

EEN SCHUTTER.
Hoort gy vrienden? - daer is het sein - de schieting zal gaen aenvang nemen; men roept ons: komt vertrekken wy.

ALLEN DE SCHUTTERS.
Ja, laet ons vertrekken.

EEN DRINKER.
Jongens, de schieting begint, gaen wy niet eens zien?

EEN TWEEDE.
Wie wilt er mede van de meiskens? Wy keeren hier straks terug.

MEISJES.
Wy gaen allen mede.

EEN BOER.
Komt, spoeden wy ons dan.

EEN DRINKER, (*tot de spelers*.)
He! dobbelaren, scheidt gy er niet uit, om de schieting by te woonen?

EEN SPELER.
Wy komen.
(*Allen vertrekken. Herneming van het Koor*.)

Tweede tooneel.

BAES POK, KLAERTJE.

Dat zou de drommel! - zie nu eens hoe dit wegloopt! - Zou men niet zeggen dat er ginder een beggyn te geesselen is?

KLAERTJE.
Ai my, wat ben ik moede!

BAES POK.
Moede? - en waer van?

KLAERTJE.
Het is goed, vader, dat het maer alle jaren eens kermis is.

BAES POK.
Wat zegt gy daer? - goed! - dat het wat meer kermis en nieuwjaer was - onze bierwinkel zou wat beter gaen.

KLAERTJE.
Ja, maer, vader, gy zyt ook nooit te vrede; men drinkt nooit genoeg volgens u.

BAES POK.
Ik geloof het wel: het heeft ook nog geen jaer zoo slecht gegaen dan dit - onze derde ton Leuvensch is nog niet ontstoken, en wy zyn reeds den tweeden dag van onze kermis.

KLAERTJE.
De kermis is ook nog niet gedaen, vader.

BAES POK.

Het is byna of St. Marten, onze doorluchtige dorpspatroon, zyne kruk in myne tonnen gestoken heeft.

KLAERTJE.

Nu, nu, vader, 't zal straks beter gaen als de schieting zal gedaen zyn. - Dit togtje zal onze kalanten dorst geven.

BAES POK.

't Ware te wenschen - nu, zorg dat die flesschen en pintglazen in huis zyn - ik ga intusschen de tonnen eens in oogschouw nemen.

(*Hy vertrekt*.)

Derde tooneel.

KLAERTJE, alleen.

Ach, lieve Heer! wat is de kermis voor my dit jaer toch vervelend. - Ik heb meer lust om te schreijen, dan om te lachen. Langs den eenen kant heb ik het geknor van myn' vader, die sedert gisteren nog niet gedaen heeft dan klagen om dat zyn tonnen zoo traeg minderen; en langs den anderen kant 't verdriet van een vryer te hebben die te veel drinkt en niet eens naer my omziet - Zie daer reeds twee dagen dat ik hem hier niet meer vernomen heb. De gansche dag door komen myne kennissen my zeggen: Klaertje, ik heb uw Pieter Klam gezien; hy was weêr zoo dronken dat hy geen

beenen meer kende! Men lacht en schertst met my - ja, men zegt zelfs dat ik Pieter voor mynen vryer heb genomen omdat my geen ander begeert - En hy denkt dat ik zulks zal blyven uitstaen? - neen, indien dit niet verandere, zie ik van hem af. - Voordezen, toen wy eerst verkeerden, was hy de beste jongen van 't dorp - oppassend, braef, werkzaem; hy ging nooit ter herberg dan by ons; en dit slechts nog om my te kunnen zien.

STEMME: ***Quand on ne dort pas de la nuit.***
Verliet hy soms een stond zyn werk,
By my vond hy alleen genoegen.
Kwam hy des zondags uit de kerk,
By Klaertje alleen won hy zich voegen;
Meer na, nu! is 't er meê gedaen,
Der liefdebaen schynt hy ontweken;
Indien dit zoo moet blyven gaen,
Zal ik de liefde in 't dak maer steken (*bis*.)
(*Zy gaet peinsend op eene bank zitten*.)

Vierde tooneel.

KLAERTJE, BAES POK.

BAES POK, (*tot iemand in huis sprekende*).
Ja, ja, vrouw Pok! zeker, zeker, ik wil het zoo en niet anders, verstaet gy? (*tot Klaertje*) Welnu, Klaertje, wat is dat nu? - zit gy nu te droomen - of wat doet gy? - en de pintglazen en de flesschen dan?

KLAERTJE.
Wel, vader.

BAES POK.
Wat wilt gy zeggen?

KLAERJE, (*treurig*.)
Ik kom.

BAES POK.
Gy zegt dit op een toon! er schort u iets - ik zou wel willen weten wat het nu is - is 't misschien weêr uw lekkere Pieter die u in het hoofd speelt?

KLAERTJE.
Ach, neen, vader.

BAES POK.
Ja, ja, ik zie het wel - gy dacht er weer aen. - Hoor, Klaertje - gy zyt een eenig kind, uwe ouders kunnen u (als de tyden veranderen en onze winkel wat beter gaet) misschien nog een stuiverken gelds achterlaten; gy zyt nog jong; metter tyd kunt gy eens een beteren keus doen. Een meisken moet altyd uit heur oogen zien; zoo ik in uwe plaets was, gaf ik Pieter maer den zak.

KLAERTJE.
Ach, vader - ik ben wel ongelukkig met hem!

BAES POK.
Rede te meer.

KLAERTJE.
Maer zoo hy eens veranderde? - hy was voordezen zoo 'n goede jongen.

BAES POK.
Veranderen, zegt gy? - ja, 't ziet er wel uit! - hy zal niet drinken zoo lang hy geen kroegen ziet.

KLAERTJE.
't Zou my nogtans veel kosten hem te laten.

BAES POK.
Bah! bah! dat is maer een dag kwaed leven - 't zal beter gaen dan gy wel denkt. Kom, kom, kort en goed! geef hem maer den zak.

KLAERTJE.
Maer dan zal hy nog meer drinken.

BAES POK.
Wat scheelt u dit?

KLAERTJE.
Maer zyn vader die reeds zoo oud is - en er zoo veel verdriet in maekt.

BAES POK.
Wat geeft u zyn vader? - en daerenboven de man lust ook zyn nat.

KLAERTJE.
Welnu, vader, als gy 't dan wilt - ik zal hem dan maer laten varen - ik zie wel dat ik met Pieter toch niet door de wereld zou komen. (*ter zyde*.) Misschien zou dit lesje hem doen veranderen!

Vyfde tooneel.

DE VORIGEN, PIETER KLAM.

(*Pieter komt beschonken op, en heeft de laetste woorden van Klaertje gehoord*.)

PIETER.
Zy ziet wel dat zy - met Pieter - slecht door de wereld zou komen! - he! belet ze daer is! - zy ziet wel dat! - zou men niet zeggen! wat meent ze dan - dat ze is? - En ze is och arme! - al niets meer dan 't dochterke uit - uit St.-Mart - Marteko - Met uw permissie, Mamsel, - Pieter is zoo goed als gy, - verstaet gy dat.

BAES POK, (*tot Klaertje*.)
Zend hem maer spoedig weg. (*Hy begeeft zich op den achtergrond om de flesschen en pintglazen in huis te doen*.)

PIETER.
Weet gy wel dat myn vader een ryk pachter is - myn moeder zaliger heeft menig schoon stuksken land ingebragt - ons pachthoef is beter voorzien, met uw permissie, - als uw bierwinkel - Zy bevat: een harddraver, drie ploegpeerden, een os, een stier, twelf koeijen, vyf kalvers, en ik.

KLAERTJE.
Gy doet wel er u by te noemen.

PIETER.

Item: twee doggen, een schepershond, veertig schapen, twee kattinnen, een kater en ik -

KLAERTJE.

Dat begint een fraei gezelschap te worden.

PIETER.

Item: eene zeng, twee dryvers, een ezel en ik.

KLAERTJE, (*lachend*.)

Het is een geheele litanie.

PIETER.

Item: vyftien koppel duiven, veertig hinnekens, drie hanen en ik.

KLAERTJE.

Nu, hebt gy gedaen?

PIETER.

Item: drie tonnen van den besten Koekelbergschen en ik - met nw permissie.

KLAERTJE.

Weet gy wel wat? ik heb met uw beesten, uw tonnen en uw persoon geen zaken of geen uitstaen meer. Gy kunt elders gaen vryen!

PIETER.

Hoe, myn troetelwyfje! - elders gaen vryen! - is 't mogelyk?

KLAERTJE.
Ik wil niet meer dat gy my nog een woord toespreekt.

PIETER.
Met uw permissie - ik wil weten waerom: is 't misschien om dat ik in uw huis niet genoeg drink?

KLAERTJE, (*lachend*.)
Juist.

PIETER.
Dat is te sterk. - Hoor, Klaertje, gy zyt eene...

KLAERTJE.
Ik ben wie ik ben; en gy, gy zyt een dronkaert.

BAES POK, (*die van tyd tot tyd de schouders heeft opgehaeld om Pieters redenen*.)
't Wordt tyd dat ik my er meê bemoeije (*luid*) Maek u weg - dronkaert - dat ik u hier niet meer vinde by myne terugkomst, of, - (*hy doet een dreigend teeken op hem*.)

Zesde tooneel.

KLAERTJE, PIETER.

PIETER.
Dronkaert - dronkaert! dat ongelukkig verwyt; en dat nog uit den mond van een baes! - hy tapte eertyds voor

my uit een ander vaetje - Hoe meer ik dan dronk, hoe beter vrienden wy waren - ik was dan geen dronkaert he? Ik, Pieter Klam, een dronkaert! Foei, baes! - Klaertje dien koek hebt ge my gebakken, he? om dat ik gisteren vergat in uw herberg te komen drinken. Is dat een rede om een mensch als een bedelaer door te zenden? -

KLAERTJE.

Welnu, hebt gy genoeg gezegd?

PIETER.

Kom aen, ik wil het dan van daeg hier vergoeden - hael my dan. -

KLAERTJE.

Vertrek, vertrek - zeg ik u.

PIETER.

Vertrekken - waerom? - Welnu als het dan niet anders zyn kan, hael my dan nog een glas van 't patersvaetje.

KLAERTJE.

Haest u van u weg te maken; vader zal gaen komen en -

PIETER.

Hoe! gy wilt niet? - Welaen geef my dan nog een kus. (*Hy wil Klaertje kussen die hem ontsnapt*.)

KLAERTJE.

Niets.

PIETER.

Gy wilt dit ook niet? gy gebiedt my te vertrekken? Welaen - Mamsel Klaertje - met uw permissie, ik ga den hals breken aen. -

KLAERTJE, (*ter zyde*.)

ô Myn hemeltje! - zoo hy een ongeluk ging doen.

PIETER.

Aen een volle potflesch van den besten. (*Hy treedt waggelend af.*)

(*Men hoort het getrappel van een paerd en 't geroep:* Hola, hola!

Zevende tooneel.

KLAERTJE, VAN DYCK.

VAN DYCK, *by 't opkomen*.

Baes, zorg wel voor myn paerd.

BAES POK, (*binnen*.)

Wees gerust, mynheer.

VAN DYCK, (*tot Klaertje die heen wil gaen*.)

Blyf, lief kind! - Waerom zoo spoedig willen vertrekken? - Ik verhope dat ik u niet gestoord hebbe?

KLAERTJE.

Integendeel, mynheer. (*zy biedt hem een stoel*.) mynheer schynt vermoeid?

VAN DYCK.

Een weinig slechts - maer ik zal gelegenheid hebben om het te worden - Waerachtig, ik dacht zoo even reeds ter myner bestemming gekomen te zyn - de omstreken zyn regt schilderachtig. En de luchtstreek is er gezond?

KLAERTJE.

Men zegt, dat zy zeer gezond is.

VAN DYCK.

Nu, dat blykt aen al de menschen, die ik hier tegenkom: een roozenkleur, volle wangen - dubbele kin - met de beenen ziet het er min stevig uit - Het dorp is inderdaed zeer wel gelegen - 't bevalt my uitnemend wel.

KLAERTJE.

Er zyn verscheiden ryke heeren die het bezochten, en die zegden dat zy honderd wegen wisten om er te komen, maer dat het moeilyk was er een enkelen te vinden om het te verlaten.

VAN DYCK, (*ter zyde*.)

Gewis voor de lieve, poeselige meisjes.

KLAERTJE.

Wy hebben onze kerk, die fraei is, zeer fraei, schoon juist van de rykste niet - en dan het kasteel van onzen heer Diederik Stelvyn, dat elk vreemdling die zich hier

ophoudt, wil gaen zien, daer het ook het schoonste en merkwaerdigste is dat er in de omstreken bestaet.

VAN DYCK.
Gy maekt my nieuwsgierig, jufvrouw.

KLAERTJE.
Noem my geene jufvrouw, mynheer. Indien het iemand vernam; zou men met my schertsen, men is niet gewoon dit hier te hooren. Myn naem is Klaertje om u te dienen.

VAN DYCK.
Klaertje is er niet minder lief om.

KLAERTJE.
Maer zou mynheer niets gebruiken?

VAN DYCK.
Ik bedank u, Klaertje - ik zal wachten tot het middagmael.

KLAERTJE.
Gelieft het mynheer binnen te gaen?

VAN DYCK.
O neen; ik zal het liever hier houden - wy zyn hier zeer wel.

KLAERTJE.
Zoo als 't mynheer verkiest.

VAN DYCK, (*ter zyde*.)
Zy is regt beminnelyk!

KLAERTJE.
Mynheer is van de stad?

VAN DYCK.
Ik ben van Antwerpen.

KLAERTJE.
Men zegt dat er in die stad zoo veel schilders zyn als er dagen in 't jaer komen.

VAN DYCK.
Antwerpen is beroemd voor zyne schilders; Saventhem mag het wezen voor zyne lieve meisjes, waervan Klaertje zeker de bloem is.

KLAERTJE.
Gy doet my blozen, mynheer, (*ter zyde*.) Dat is een knap mensch!

VAN DYCK.
Hy die u eens zal bezitten, zal een regt lieve schat ryk zyn. - Gy hebt voorzeker een minnaer, Klaertje?

KLAERTJE, (*zuchtend*.)
Ach! neen, mynheer.

VAN DYCK.
Gy wilt het my verzwygen.

KLAERTJE.
Ik had er eens eenen - maer ik was er wel ongelukkig mede.

VAN DYCK.
Hoe zoo?

KLAERTJE.
Hy minde my in 't einde niet meer.

VAN DYCK.
Hy beminde u niet meer? - Een meisje zoo schoon en zoo goed als gy - neen, dit kan niet zyn.

KLAERTJE.
Ach, mynheer, laet ons hier van zwygen; want als ik dit alles herdenk, word ik zoo treurig, dat ik schreijen zou.

VAN DYCK.
Uw vertrouwen zou my anders zeer lief geweest zyn.

KLAERTJE, (*ter zyde*.)
Ach werd ik van zulk een heer tog eens bemind, wat zou ik my gelukkig achten! (*luid*) Mynheer blyft zeker eenige dagen hier.

VAN DYCK.
Dat is navolgens - ik zou voorts moeten.

KLAERTJE.
Mag ik ook weten - hoe mynheer zich noemt.

VAN DYCK.
Ik, Klaertje? men heet my Antonius, Antoon of Tone - alles is goed - alle wegen leiden naer Rome. (*ter zyde*)

Saventhem zou my Rome wel doen vergeten en zulks mag niet zyn.

KLAERTJE.
Wel, mynheer, dan zou het spytig zyn dat gy onze kerk niet gingt bezoeken: uw patroon heeft er zulke schoone schildery.

VAN DYCK.
Een schildery?

KLAERTJE.
Die vervaerdigd is door een beroemden Antwerpschen schilder. - Men heeft ook wat moeite moeten doen om er het geld voor byeen te krygen.

VAN DYCK.
De naem van den schilder?

KLAERTJE.
Die is my ontgaen - indien men nu weder geld kon by een zamelen, zou men er eene voor onzen dorpspatroon den armen St.-Marten, aenbevelen, die nog altyd op een schildery wacht.
(*Men hoort achter de schermen roepen:* Hoera! Hoera!)

VAN DYCK.
Wat is dat?

KLAERTJE.
De prys der schieting zal mogelyk gewonnen zyn.

VAN DYCK.
Der schieting?

KLAERTJE.
Die onze genadige heer, Diederik Stelvyn, ter gelegenheid der kermis, deed plaets hebben.

VAN DYCK.
Zoo! 't is hier heden kermis?

KLAERTJE, (*ter zyde*.)
Ik wilde wel dat hy my van den avond eens ten dans uitnoedigde? (*Het geroep verdubbelt, men hoort een kanonschot*.) Mynheer, verschoon my - de dorpelingen gaen hier wederkeeren - ik heb eenige bezigheden.

VAN DYCK.
Ga, lief kind, ga, ik belette u niet uwe bezigheden te verrigten.

KLAERTJE.
Ik wil voor uw middagmael zorgen. (*Zy vertrekt*.)

Achtste tooneel.

VAN DYCK, alleen.

Ja, ga, lief kind! - het kon gevaerlyk worden langer met u vertrouwelyk te spreken - En Italië roept my - De grootmoedige Rubens zendt my er henen. Hy schonk my zyn beste paerd, voorzag in myne onkosten - en meer! hy

gaf my zyn aenmoedigend woord. - Ja, Italië roept my! Hoe dierbaer my ook 't verblyf in myn vaderland is, kan ik evenwel niet besluiten my langer hier op te honden - ik moet voort (*hy stapt peinsend op en neêr 't tooneel*.) Maer ik weet niet wat eene tooverende kracht my hier wederhoudt te vertrekken - zouden het deze lieve omstreken zyn die my bekoren? - de trekken van een meisje dat meer aen een engel gelykt dan aen een sterveling? - O nooit zag ik er die my meer het hart met liefde vervulde dan deze - myn blik moet haer gezegd hebben dat ik haer bemin - maer neen, denken wy er niet aen - ik wil myn vertrek verhaesten. De herrinnering aen haer zal my slechts 't herdenken van een droom zyn.

Negende tooneel.

VAN DYCK, PIETER, SCHUTTERS, BOEREN en MEISJES.

Twee schutters dragen een man op hunne schouders, deze heeft een tinnen koffypot met een lint aen den hals, schutters, boeren en meisjes omringen hem; een boer gaet vooruit met een vaendel.

KOOR:
Eer! eer aen hem!
Die door zyn kunst mogt zegepraelen,
Zyn roem zal by ons nimmer dalen!
Eer! eer aen hem!

(*Men zet den overwinnaer van de schouders, de omstaenders roepen nog eens:* Bravo! Bravo!)

PIETER.
A sa, vrienden - laet ons nu - eens ter zyner eere drinken - onze keel is droog geworden van ter zyner eere te klinken.

ALLEN.
He! he! hospes - te drinken - te drinken.

VAN DYCK, (*ter zyde*.)
Spytig maer dat onze David Teniers niet hier is - dit ware iets naer zynen tand.

EENIGE SCHUTTERS.
He! he! dat men ons te drinken brenge!

Tiende tooneel.

DE VORIGEN, BAES POK, KLAERTJE.

BAES POK, (*met twee groote stoopen*.)
Ik ben hier - vrienden - ik ben hier.

KLAERTJE, (*tot Van Dyck*.)
Mynheer Tone, als 't u bevalt, 't middagmael is opgediend?

VAN DYCK.
Ik volg u, liefste Klaertje.
(*Beide vertrekken*)

PIETER, (*die digt by Van Dyck stond*.)
Liefste Klaertje - he! he! - Wie mag die mynheer Tone

wel zyn? - Hy ziet er uit gelyk een uitgehongerde spanjaert, met zyn omgekrulde knevels, bokkenbaerd en pelgrimshoed - vast een nieuw springer der stad - een nieuwe ik en weet niet wie!

(*De boeren, met den beker in de hand, omringen den overwinnaer en hernemen het vorig Koor*.

PIETER, (*ter zyde*.)

Het is spytig dat er voor my by Baes Pok en by Klaertje niets meer te doen is -

EEN BOER.

Welnu, Pieter hebt gy 't drinken vergeten? (*hy geeft hem een volgeschonken pintglas*.)

PIETER, (*tot den boer*.)

Peer, het gaet u! (*Hy drinkt het glas uit*.) Poah! - nu, jongens, kom aen, daer moet gesprongen worden - Lysje, kom hier, wy zullen te zamen dansen. (*Hy gaet wankelend tot het meisje die hem weigert*.) Komt gy dan maer, Truike. (*hy grypt het meisje die hem ontvlugten wilt vast en rukt haer uit den kring*.)

EEN BOER.

Ho! ho! Pieter, zoo niet jongen - gaet elders wat zoeken!

PIETER.

Ik zeg dat ik met haer zal dansen.

DE BOER.
Ik wil volstrekt niet.

PIETER.
Zonder meisje of flesch is my 't leven geen spellekop waerd - ik zeg u dat ik ze moet hebben.

DE BOER.
Dit zullen wy zien. (*hy ontrukt hem het meisje. Pieter gaet by eenige andere meisjes, men wyst hem af en lacht met hem. Hy word woedend. Worsteling. Het orkest speelt intusschen dit tooneel iets daer op toepasselyk. Baes Pok komt toegeloopen en mengt zich tusschen den hoop*.)

TAFEREEL.

EINDE VAN HET EERSTE BEDRYF.

Tweede bedryf.

Het tooneel verbeeldt het inwendige van eene herberg. In 't midden de inkomdeur. Daer nevens, ter linker zyde, eenige borden, met flesschen en kruiken. Verder eene kleine stelling, waerop twee of drie tonnen liggen. Ter regter zyde een deurtje, dat in een ander vertrek geeft. Eenige tafels en stoelen.

Eerste tooneel.

BAES POK, door het sleutelgat der deur ter regter zyde kykende.

Ik zou wel eens willen weten, wat voor uitslag onze zaek bekomen hebbe... 't Zyn toch twee knappe menschen, die mynheer Tone, met zyn breeden hoed, en myn poeselig Klaertje, met haer brabandsch mutsken... 't zou een schoon koppelje zyn... maer daer is nu geene kwestie van... Ondertusschen blyft altyd de vraeg, wat zy daer binnen te samen zoo lang te verigten hebben. Dit verzoek voor een outerstuk duert zoo lang als de preek van pater Christoffel... en dat maekt myn rekening niet. Wat mogen zy elkander toch altyd te zeggen hebben?.. zie, ware het niet, dat die schilder een hupsche kerel is, en dat ik zeker ben van Klaertje, die de onschuld zelve is... maer neen, ik mag daer gerust op slapen. Maer het is toch natuerlyk, dat een vader bezorgd weze voor zyn eenige dochter, vooral wanneer zy zoo schoon

is als de myne... St! laet ons zien en luisteren. (*Hy legt het oor tegen het sleutelgat*.) Ik hoor't... zy ligt hem vriendelyk ten halse om het gewenschte schildery te maken... bravo!.. (*hare stem nabootsende*) mynheer Tone!... allerliefst! Laet ons eens kyken! (*hy ziet door het sleutelgat*.) Ik zie 't - Hola, - wat zie ik! - hy speelt met Klaertjes hairlokken - Wat zaturdag! - zoo eens - maer neen er is geen kwaed by - hare intentie is goed, en 't is voor de kerk (*hy ziet andermael*) Zoo! zoo! mynheer Tone ziet er nu zoo trotsch niet uit als dezen morgen - kyk maer eens hoe vriendelyk dat hy op haer zyn oogen slaet! - hy geeft haer de hand! - Hy knikt al lachend: ja! - de zaek is geklonken! - Ze zwygen beide. - Ik zou wel eens willen weten, wat zy daer zoo te zwygen hebben - Dan, ik zie niets meer - Ik hoor niets meer - Verwenschte sleutel gaten! - waerom maekt men die toch zoo klein, vooral in de herbergen - Alles verslecht toch in onzen tyd! (*hy bemerkt zynevrouw die langs de middeldeur optreedt en wenkt haer*.) St! st! vrouw Pok! - houd u stil! - maek geen gerucht! -

Tweede tooneel.

BAES EN BAZIN POK.

VROUW POK, (*op hare teenen gaende*.)
Welnu, baes, hoe staet de zaek? Ik ben er nieuwsgierig voor.

BAES POK.
Pst! alles is wel.

VROUW POK.
Zal onze St.-Marten een schildery krygen?

BAES POK.
Ja.

VROUW POK.
Heeft Klaertje er veel moeite moeten toe doen?

BAES POK.
Ja.

VROUW POK.
Heeft hy belooft hem mansgroote te maken?

BAES POK.
Ja.

VROUW POK.
Zal er de duivel opstaen, wien de Sant een stuk van zynen mantel geeft?

BAES POK.
Ja.

VROUW POK.
Zal de duivel...

BAES POK.
Ja, de duivel - ja, ja - de duivel heeft het vragen gemaekt (*met bazin Pok op den voorgrond komende*). Zie,

bazin, ik vinde u heden byzonder nieuwsgierig en praetziek.

VROUW POK.

Wel, Heere God! - zou men niet zeggen - 't is of gy alles maer alleen weten mogt.

BAES POK, (*levendig*.)

Vrouw Pok! - Ik ben uw man!

VROUW POK.

Ja, dit weet ik reeds vierentwintig jaer; maer dit is geen rede dat ik u niets vragen mag - Over vyfentwintig jaer, toen wy nog vrydden, zoudt gy u wel gewacht hebben van my uw kouden: ja, ja, en pst, pst, op te disschen.

BAES POK.

Nu, nu, vrouw Pok, hael maer geen oude koeijen uit de gracht!

STEMME: *uit Louisa*.

Van 's morgens vroeg tot 's avonds laet,
Houdt ook uw mond niet op van vragen;
'K ben soms door u zoo dol gepraet,
Dat ik 't de steenen zoude klagen.
Geloof my, vrouw, ik zeg het u:
Wil toch voortaen wat meerder zwygen;
Want zoo gy praten blyft...

VROUW POK.

Welnu?

BAES POK.

Zult gy geen enkel antwoord krygen. (*Bis*.)

VROUW POK.
Wel, baes, wordt maer niet boos, een vraeg is immers spoedig beantwoord - en byzonder wanneer men met een vrouw te doen heeft - Gy denkt dan, Pok, dat die, mynheer Tone, hier nog een ruimen tyd zal blyven; want, om zoo een schildery te maken is er zoo nog al wat tyd noodig.

BAES POK, (*bitsig*.)
Dit weet ik niet, vraeg dat aen hem zelf.

VROUW POK.
En weet gy zynen familienaem nog niet?

BAES POK.
En wat zou ik daer mede gewonnen hebben, indien ik hem wist? - De naem maekt immers den man niet.

VROUW POK.
Weet gy wel, baes, dat het eene voorname eer is, zulk een man te mogen huisvesten.

BAES POK.
Als zulk een man ook goed verteere - ja.

VROUW POK.
Ik denk wel dat wy daerover niet zullen te klagen hebben.

BAES POK.
Pst! - Pst! - houd u stil, vrouw - zy zullen het kamerken straks verlaten. - Maer, drommels! waer blyft toch

onze genadige heer Diederik Stelvyn? - Hy had beloofd, omtrent dezen tyd te komen, om te weten of de zaek in onderhandeling goed afgeloopen ware. (*Hy ziet naer 't venster*.) Ha! ik zie hem juist naderen. (*Hy opent het raem en geeft Diederik door teekenen te kennen dat de zaek geklonken is, dat Van Dyck toestemt een schildery te maken*.) Hy verstaet my.

Derde tooneel.

DE VORIGEN, DIEDERIK.

DIEDERIK.
Dag, vrienden.

BAZIN EN BAES POK, (*wyl de laetste zyne muts afneemt*.)
Genadige heer.

DIEDERIK.
Baes, ik begryp uw teekens: de zaek is gelukt.

BAES POK.
Ja, genadige Heer. Ik heb met myne eigen oogen mogen zien. - (*ter zyde*) laet ons dat potje bedekt laten. (*luid*) Ik heb met myne eigen ooren mogen hooren 't jawoord geven door Klaertje aen mynheer Tone.

DIEDERIK.
Hoe! gaen ze reeds trouwen?

BAES POK.
Verschoon my, genadige Heer; ik missprak my... ik wilde zeggen: *aen* Klaertje *door* mynheer Tone.

DIEDERIK.
Dat is wat anders. Nu, 't is my regt aengenaem te vernemen: dit nienws.

VROUW POK.
Ik mag u verzekeren, genadige Heer, dat mynheer Tone een allerknapste schilder is; dat ziet men gemakkelyk aen zynen baerd.

DIEDERIK.
Ik twyfel er niet aen.... vrienden, en dat zal heel de parochie magtig veel plesier doen... ik spoede my naer den heer pastor, om hem dit goednieuws medetedeelen. Vaert wel.

BAES POK, (*ter zyde*.)
Daer zullen zy een frisschen beker Malvezy opzetten.

VROUW POK, (*ter zyde*.)
Wat eer voor myne dochter!... dat is een slim ding... 't is waer, dat ik haer moeder ben... dat is ongetwyfeld.
(*Zy geleiden Diederik uit*.)

Vierde tooneel.

KLAERTJE, VAN DYCK, PIETER.

KLAERTJE.
En gy zult er den ridder in volle rusting opstellen?

VAN DYCK.
Ja, lief kind.

KLAERTJE.
O, dat zal verrukkend zyn!... zie, mynheer Tone, daer valt my iets in: gy zyt hier met een allerschoonste peerd aengekomen, waer aen gy vermoedelyk zeer gehecht zyt.

VAN DYCK.
Inderdaed: 't is een geschenk van myn meester.

KLAERTJE.
Welnu, stel het op uw schildery voor *uw* eigen genoegen, en stel er den H. Ridder op, onder uwe gedaente, voor *myn* eigen genoegen.

VAN DYCK.
Gy wilt my dan met nog levenden lyve tot een heilige maken?

KLAERTJE.
Waerom niet? Kan men beter voor de kerk zorgen, dan gy doet? 's Hemels loon is u toegezegd, myn lieve Tone.

PIETER, (*die hen afspiedt door 't venster ter zyde*.)
Daer springt de aep uit de mouw: myn lieve Tone!... en ik kwam ze om vergiffenis smeeken!

VAN DYCK.
En gy, wat zegt gy my toe?

KLAERTJE, *met gevoel*.
Wat kan ik u toezeggen, o myn vriend?... Ik zal u nooit vergeten.

PIETER, ***ter zyde*****.**
Valsche pry, dat heeft ze my ook beloofd.

KLAERTJE.
Indien gy ons moest verlaten, helaes (*zy droogt een traen af*), voor een ver land... ik zoude u dan ten minste op uwe schildery hervinden... Uwe beeldtenis zou my wel dierbaer zyn... dierbaer als uw herdenken... onuitsprekelyk dierbaer.

VAN DYCK, (*haer de hand drukkende*.)
Klaertje, gy ontroert my... twintig jaren heb ik reeds bereikt, en ik heb de onzalige overtuiging, dat er my nog geen meisje voor my zelven bemind heeft.

PIETER, ***ter zyde*****.**
Melkbaerd!.. wat er van beminnen wil meêspreken!

KLAERTJE.
Ik ontveins het u niet, Tone: ik was gelukkiger.

VAN DYCK.
Gy zyt ook zulk een lief meisje.

KLAERTJE.
Nogtans beklaeg ik my dit geluk...

VAN DYCK.
Ook, hy die u beminde was uwe liefde niet waerdig. - Ik zou ze hooger schatten en om u te toonen hoe dierbaer gy my zyt, zal ik de stoutheid nemen u een kusje te bieden.

KLAERTJE.
Maer, mynheer Tone. -
(*Hy omhelst haer*.)

PIETER, ***ter zyde.***
Met uw permissie, dat is te sterk.

VAN DYCK.
Zie, ik zoende u een aerdig blosje... zoo zyt ge regt be koorlyk, regt schilderachtig.

PIETER, ***ter zyde.***
Zoo! 't verwondert my niet meer: die vlasbol is een zotte schilder.

KLAERTJE.
Gy neemt dan de rol van St-Marten op u?

VAN DYCK.
Om u te dienen.

PIETER, ***ter zyde.***
Schoone dienst!.. zulke heiligen mogen loopen naer den...

KLAERTJE.
Kom, myn vriend, laet ons, volgens afspraek, ter kerke gaen, om eenige maetregels voor het schildery te nemen.

Vyfde tooneel.

VAN DYCK, KLAERTJE, DIEDERIK, GEZAGHEBBENDE.

DIEDERIK, ***met de zynen optredende.***
Mynheer.

VAN DYCK.
Uw dienaer, mynheeren.

KLAERTJE.
Heeren, ik dacht zoo even mynheer den schilder kerkwaerts te geleiden. Hy schynt haer byzonder genegen te zyn. Mynheer Tone, gy hebt my reeds in staet gesteld om uwe mildheid en grootmoedigheid te waerderen; uw kunst is groot, en onze kerk is arm: volg het voorbeeld van St.-Marten na... geef aen den arme.

DIEDERIK.
Klaertje, gy leest dat als uit een boekske. 't Is wel, lief kind: gy spaert my een heele redevoering.

KLAERTJE, ***buigt voor Diederik en vervolgt.***
Wat zou Saventhem zich gelukkig achten, mogt het zynen glorieuzen patroon van uwe hand bezitten!

VAN DYCK.
Jufvrouw Klaertje, de onderneming is zwaer; er zyn zelfs omstandigheden, die my verpligten om Saventhem op myn reize slechts door te trekken, doch andere bewegen my, om er my wat langer op te houden: de omstreken zyn regt schilderachtig, de menschen braef, en... (*De gezaghebbende buigen*.)

KLAERTJE.
Myn wensch is die van alle deze heeren. (*Zy knikken bevestigend*.)

VAN DYCK.
Welnu, jufvrouw Klaertje, ik heb er niets tegen: uw wensch geschiede!

DIEDERIK.
Mynheer de schilder, wy weten niet hoe u onze dankbaerheid uit te drukken.

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, VROUW POK.

VROUW POK.
Mynheer, onze pastor doet zeggen, dat hy u verwacht op eene fles Malvezy om vervolgens te samen ter kerke te gaen.

VAN DYCK.
Goed, bazin! wy gaen. (*ter zyde*) Klaertje, ik keere zoo spoedig mogelyk by u.

Zevende tooneel.

VROUW POK, KLAERTJE.

VROUW POK.
Wat dunkt u van dien heer, Klaertje?

KLAERTJE.
Hy is zeer beminnelyk.

VROUW POK.
Een deftig heer, en - een schoone jonge.

KLAERTJE.
Vindt gy dat, moeder?

VROUW POK.
Ongetwyfeld - gy ziet het ook wel: gy zyt ook wel vyftien jaer.

KLAERTJE.
Ja, moeder: ik ben zelfs drie jaren en eenige weken meer.

VROUW POK.
Gy zyt toch voor geen boer gemaekt. Zulk een vryer moest gy hebben, kind: dan zou de wyn als water vloeijen.

KLAERTJE.
Ach, moeder, ik ben afkeerig van wyn.

VROUW POK.
Zulk een man moest gy hebben, kind; dan zoudt gy, zoo wel als mevrouw Stelvyn, in eene koets ryden.

KLAERTJE.
Ach, moeder, ik kan immers tegen het schokken niet.

VROUW POK.
Nu, de tyd zal leeren - Ik wil onzen gast weldoen, als hy weêrkomt. Ik heb nog een goede schotel ryspap, eene teel vlaeijen, benevens een goed stuk hesp - 't is gelukkig voor

hem, dat hy nog op katuit der kermis gekomen zy - ik ga voor alles zorgen.

Achtste tooneel.

KLAERTJE, alleen.

Er is geen twyfel aen: hy ziet my geerne. Hy zegt het my wel niet, maer daerom juist. Wat is hy beleefd, gedienstig, gevoelig, grootmoedig, weldadig voor den arme! - Pieter Klam heeft my gezeid, dat al die steedsche heerkens, met hunne knevels en baerden, niet veel beteekenen; maer ik zie toch wel dat er brave menschen in de stad woonen - Pieter Klam is een goed jongen, maer by een mensch gelyk mynheer Tone, zou men wel eindigen met hem geheel te vergeten. Als ik den lieven schilder vroeg, of hy ons een St.-Marten wilde maken: waerom niet? twee zelfs, was 't antwoord. - Hy teekende in de vliegensvlugt myne gelaetstrekken af, gaf eenige penceelstrekken er aen, en men had gezworen: dit is Klaertje Pok in den spiegel. - Wat is hy toch goed voor my! Hoe teeder zegt hy niet: lief Klaertje! dan lacht hy zoo vriendelyk. Doch somtyds wordt hy op eens denkend en treurig. Dan legt hy 't voorhoofd in beide zyne handen, vest de oogen ten hemel, slaet ze op my neder, en zucht. Dan spreekt hy, in afgebroken woorden, van Antwerpen en van Italië, waer hy henen schynt te moeten, en dat, God weet! hoe veel duizende

uren van hier ligt. Zouden de heeren van stad ook anders dan de dorpelingen vryen, die dan meest van dansen en springen houden? zyn zy ook allen, als ze beminnen, zoo treurig als mynheer Tone? zien ze daerom zoo bleek? Ik weet niet. Maer, als hy somtyds een traen ter sluiks afdroogt, is hy my nog waerder dan te voren. - Hy moet naer een ver land, en kan my niet verlaten, zegt hy. Welnu, hy zou wel genegen kunnen zyn, om my voor eenigen tyd mede te voeren naer dat verre land, als zyne zuster, misschien als zyne vrouw - dit ten minste schynt myne moeder nog al te gelooven, en zy moet er op hare jaren wat meer van weten dan ik - het moet toch wel pleisierig zyn zoo getweën te reizen! Dan zouden wy hier weêrkeeren, en er ons vestigen. O, dat ware voortreffelyk! God, wat ben ik gelukkig!

STEMME: ***Prenez pitié d'un pauvre malheureux.***
Waer heb ik toch zulk een geluk verdiend?
Kon myn gedrag den Heere ligt behagen?
Verworf ik ligt den Hemel tot een vriend,
Door dagelyks myn dank hem op te dragen?
Of redde een daed, die 'k zelve lang vergat,
De ellendigen, die gloeijend voor my baden.
Myn hart is goed: zoo ik fortuin bezat,
Geen kommer zou de ellendigen beladen.

Een oud soldaet voor 't vaderland gekwetst,
Kwam gistren hier met zwaer vermoeide schrede,
Den moed en roem op 't fier gelaet geschetst,
'K heb dorst, lief kind: wat water! klonk zyn bede.

'K ontkurkte een fles van 't beste druivennat,
De gryze held mogt zich nog eens verzaden.
Myn hart is goed: zoo ik fortuin bezat,
Geen kommer zou de ellendigen beladen.

Negende tooneel.

KLAERTJE, PIETER.

PIETER, ***het hoofd met doeken omwonden.***
Mamzel Klaertje, gy hebt daer wel te zingen als een lyster; 't waer' beter, my, met uw permissie, in 't ongeluk wat te vertroosten.

KLAERTJE.
Gy zult dat u zelven wel doen, Pieter.

PIETER.
Onbermhartige! gy zyt de schuld, dat men my zoo mishandeld heeft, en echter bemin ik u altyd, niet tegenstaende dat... (*ter zyde*) ik kwam om haer alles te verwyten, en kan niet.

KLAERTJE.
Men heeft u mishandeld? wel, vriend, kan ik dat gebeteren?

PIETER.
Noem liever dien vreemden springer uwen vriend, dien schoonen mynheer Tone, dien trotschaerd, dien... maer ik zwyg liefst... gy zoudt ligt gelooven, dat ik niet nuchteren ben.

KLAERTJE.
Zeg geen kwaed van die er u geen deed.

PIETER.
Van die my geen kwaed deed? - Wel honderd duizend pinten! Is 't niet hy, die my als een razende heeft gemaekt? 't Was kermis: ik moest drinken, minnen of vechten. Ik zag Cato Vleurinck dezen morgen voor de herbergdeur - ik wilde haer voor de myne: niet omdat ik haer beminde, neen! maer men moet op de kermis toch een meisken hebben. Ik stormde er op los, met uw permissie. Men viel my aen, en gy ziet hoe ik er van afgekomen ben.

KLAERTJE.
't Is zonde van d'armen jongen!

PIETER, ***haer nabootzende.***
Arme jongen!... ik kan 't niet langer verbergen: ik moet spreken of bersten, al stond er de galg op. Meent gy, dat ik het niet gezien heb met uwen steedsche?

KLAERTJE.
Wat hebt gy gezien?

PIETER.
Meent gy, dat ik niet nuchteren ben?

KLAERTJE.
'T kan zyn: maer dronken van jaloerzy, dat zyt ge zeker.

PIETER.
Gy wilt my toch altyd dronken hebben... zyt gy niet be-

schaemd u zoo te laten zoenen door een twintigjarigen melkbaerd?

KLAERTJE, ***ter zyde.***
Zou hy ons afgespied hebben?

PIETER.
Sapperloot! wat was ik woedend van wanhooop!... Had ik niet geweten, dat er in 't Roosken nog een lekker flesken leuvensch te bekomen was, ik had my op den zelfden oogenblik in 't water gesmeten.

KLAERTJE.
Ik weet wel, dat gy meer het bier dan 't water bemint.

PIETER.
Zoo al uwe beloften vergeten, om dat ik my een enkelen keer vergat in den drank. 'T is schand! - ik beminde u echter hartelyk - zonder u kan ik niet gelukkig zyn - gy weet dat ik spyt heb over 't gene ik misdeed - Ik kwam u zelfs, vergiffenis bidden, toen - Brrr!

KLAERTJE, ***ter zyde.***
Hy bemint my altyd: hoe kan ik zelve hem immer vergeten? Zonder Van Dyck, zoude ik hem al lang vergeven hebben, maer thans - dat ik ook een luttel ongelyk heb - thans -

PIETER.
Om vergiffenis bidden, als men zoo verraden wordt! - foei! ik kan, ik wil, ik zal het nooit vergeven. Gy hebt daer

een fraeijen St. Marten aen de hand - hy zou beter voor zyn gezel, den duivel doorgaen - Ik wilde wel, met uw permissie, dat ik hem onder myn klampers kreeg, om te zien, wie van ons beiden - de sterkste duivel is!

KLAERTJE.
St! daer is hy; verwyder u.

Tiende tooneel.

DE VORIGEN, VAN DYCK, DIEDERIK, GEZAGHEBBENDEN, DORPELINGEN.

VAN DYCK, ***schielyk opkomende, terwyl Pieter verschrikt in een hoek gesprongen is.***
(No 6.) *Algemeen koor*.

STEMME: ***Entendez-vous du bal*** **(clef du caveau, 1935.)**
Beroofd van knnstsieraed,
Zal ons altaer niet langer treuren;
Maer blinken, ryk van kleuren,
Gelyk de dageraed.

Vlecht dan voor meester Tone
Een frissche lauwerkroone!
Dat hem St. Marten loone!

Beroofd van kunstsieraed, enz.

Onder het zingen van dit koor, toont Pieter al zyn ongeduld over de eer die aen Van Dyck gebeurt.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRYF.

Derde bedryf

Het tooneel verbeeldt eene kamer, waer Van Dyck, aen een groot schilderstuk werkt.

Eerste tooneel.

VAN DYCK, KLAERTJE.

VAN DYCK, *met palet en penceel in de hand, voor de schildery*.
Ik hoef er maer een punt by te stellen. 't Is goed rusten op gedaen werk.

KLAERTJE.
Wat hebt gy daer bygezet, myn vriend. (*zy leest*.) *Antonius Van Dyck fecit*. Wat beteekent dit leste woord?

VAN DYCK.
'T is latyn.

KLAERTJE, *verwonderd*.
Gy kent dan ook latyn? ik dacht dat men ten minste pastor moest zyn om dit te kennen, (*ter zyde*) Die mynheer Antonius is toch een regt meester. (*luid*) Myn vriend, ik kan maer niet begrypen, hoe men zoo vlug en vlytig een altaerstuk kan afschilderen - myn grootje zou haer kantje nauwelyks op dien tyd kunnen afmaken - Gy hebt er slechts eenige dagen, en dat nog by tusschenpoozen, aen gewerkt; zelfs heb ik u niet zelden komen verhinderen.

VAN DYCK.
Verhinderen is het woord niet, myne beste.

KLAERTJE.
Wat is alles levendig op uwe schildery! Hoe deftig is de H. Ridder!... gy gelykt elkander als twee druppelen water. Voorwaer, myn vriend, als ik er in de kerk voor zal knielen, zal ik niet weten, of het voor den Heilige of voor den schilder is, die daer op afgebeeld staet.

VAN DYCK.
Lief Klaertje!

KLAERTJE.
Wat ziet hy er braef uit, die H. Man! - En het paerd is ook permentelyk 't uwe: myne ouders zyn er wat te vreden over - Daer zal onze pastor ook meê in zyn schik zyn. Al onze boeren, Pieter Klam niet uitgezonderd, zullen zeker dat schoon grys geplekte paerd sterk bewonderen; en onze boerinnekens, den H. Marten - Of zy er ook geerne voor zullen bidden! Als zy maer niet te veel verstrooid zyn met den H. ridder te bezien.

VAN DYCK.
Gy spraekt zoo even van Pieter: gy denkt dan nog aen hem?

KLAERTJE.
Ach, myn vriend, dat zal een woord buiten myne gedachten geweest zyn - Doch 't is natuerlyk, dat men aen een eersten vryer nog al eens denke - ik heb er zoo 'n mede-

lyden meê - hy wordt zoo treurig, dat hy verleert te spreken en drinken... hy is toch een braef man, en vooral een goed zoon! - en ik ook, beste Tone, ik zoude toch geerne by myne ouders blyven.

VAN DYCK.

Dit kindergevoel doet u eer aen: ik bemin er u te meer om.

KLAERTJE.

Gy bemint my! ô myn vriend, wat zoete woorden!.. hoe ontroeren zy myn harte - zie, ik voel my reeds sterk geneigd, om voor dit ridderlyk beeld te knielen. Ja, zeker: St. Marten heeft u zyn bystand geleend. Zonder hemelsche hulp was 't onmogelyk zoo voortreffelyk in dit meesterstuk te slagen.

(No 7.) STEMME: *Ange à la voix tendre*.

VAN DYCK.

Ja, een geest des Heeren,
Rein, zelfs in zyn oog,
Dien de mensch moet eeren,
En, die van omhoog,
Neêrgedaeld op aerde,
Voor zyn Schepper knielt,
Heeft gewis, myn waerde,
Myn penceel bezield. (*Bis*.)

KLAERTJE.

Een geest, zegt gy? Wie mag die geest zyn? Ik ben half nieuwsgierig.

VAN DYCK.
Als het nachtlyk duister
My met rust bespreidt,
Blinkt voor my zyn luister,
En 'k ben zaligheid.
Met het licht gerezen,
Spreekt hy zachtjes: vrind.

KLAERTJE.
Wie toch mag hy wezen,
De engel, dien gy mint? (*Bis*.)

VAN DYCK.
'T is een geest des Heeren,
Rein, zelfs in zyn oog,
Die myn hart blyft eeren,
Dat hem tegen vloog,
Enkel mist hy pennen,
Om het stof te ontvliên.
Kom, wilt gy hem kennen?
'K zal... een kus hem biên. (*Bis*.)

Hy omhelst haer.

Tweede tooneel.

DE VORIGEN, BAES POK.

BAES POK, ***die niet dadelyk bemerkt wordt.***
(*Ter zyde*) Selderment! - Pieter heeft my wel gezeid, dat die schilders niet te betrouwen zyn op 't artikel van schoone meiskens! - doch laet ons het spelleken niet verbroddelen - ik zal haer wel spreken. (*luid, op een zachten toon*.) Mynheer - mynheer Tone.

VAN DYCK.
Baes - wat is er, baes?

BAES POK.
Een groot heer uit Antwerpen is even aengekomen...

VAN DYCK, ***met verwondering.***
Uit Antwerpen! -

BAES POK.
Hy verlangt u te spreken.

VAN DYCK, ***eenigzins hersteld.***
Een oogenblik, en - hy kome.
(*Baes Pok en zyne dochter af.*)

Derde tooneel.

VAN DYCK, alleen.

Een groot heer! - uit Antwerpen! - die my verlangt te spreken! Wie mag hy wezen? - Rubens? doch neen! - hy zou zich niet by zyn leerling doen aenkondigen, maer regtstreeks intreden. Waerschynlyk is 't een myner vrienden die, op reize mynen naem hier toevallig vernomen heeft. Welligt is 't ook een liefhebber, die myne sterkgemagerde beurs komt voorzien. Moed!

Vierde tooneel.

DE ZELFDE, RIDDER NANNI.

VAN DYCK.
Ridder Nanni! - gy hier?

NANNI.

Gy hier, Rubens zoon? - Van Dyck, Van Dyck!... (*na een poos zwygens*.) Vergeet gy zoo de lessen van uw meester?

VAN DYCK, ***wat van zyne eerste verbazing hersteld, op zyne schildery wyzende.***

Zie daer myn antwoord!

NANNI, ***die het schildery beziet.***

Uw antwoord is grootsch, 't is uwer waerdig. Maer 't zyn geene schilderlessen, die ik u kome herinneren. Hebt gy vergeten, dat Italië u wacht?

VAN DYCK.

Ach! neen, ridder.

NANNI.

Rubens weet alles: een toeval heeft hem uw vertoeven te Saventhem overgebriefd: ‘Ga, ridder, sprak my de groote man, myn zoon vergeet de glorie voor de liefde. Ga, zeg hem liever eeuwige laurieren dan kortstondige roozen te plukken. Ga, en wys Van Dyck den weg naer Italië! -

VAN DYCK, ***ter zyde.***

God! - ik ben verloren.

NANNI.

Zoo niet’ - Is 't noodig dat ik vervolge?

VAN DYCK.

Ridder Nanni, heb mededoogen!

NANNI.
Met uwe liefde! met uwe doling! -

VAN DYCK.
Ach, Ridder, zoo gy haer kende!

NANNI.
Ik verlang ze niet te kennen, al ware zy zoo schoon als de Fornarina van Rafaël - Gy - volg hem in zyne grootheid, niet in zyne zwakheden! - Denk aen Antwerpen - aen uw vaderland - aen Rubens - aen het nageslacht, dat reeds voor uw kunstvader bestaet! Zy allen omringen u, en roepen u, met uitgestoken vinger, toe: Naer Italië!

VAN DYCK, ***ter zyde.***
Vreeslyke tweestryd!

NANNI.
Heeft Regulus geaerzeld om zyn pligt te volbrengen, als die pligt hem toedonderde: Naer Carthaeg! - Naer Carthaeg! waer hem niet de kunst en de onsterflykheid, maer de dood en de onsterflykheid verwachtte?

VAN DYCK, ***ter zyde.***
Hy spreekt als een Romein!

NANNI.
Wie zich te Kapua in den schoot der wellust begraeft, zal nimmer Rome begroeten, noch van Rome begroet worden.

VAN DYCK.

Geen wellust, maer liefde voor onschuld -

NANNI.

Nog een woord: Rubens en de liefde spreken tot u; kies tusschen hen beiden: uw meester of uw meestres?

VAN DYCK, *schielyk*.

Myn meester!

NANNI.

Gy hebt beslist! - Kom, haesten wy ons! - Kom, de noodige bevelen ter reize gegeven.

Vyfde tooneel.

KLAERTJE, alleen.

Laet ons zien. (*Met een langen hals*.) Is hy reeds alleen? - (*Binnen*.) Ik ontdek hem nergens. Wat mag er gebeurd zyn? Hy is waerschynlyk met dien pas aengekomen reiziger eens uitgegaen. Deze reiziger moet er allerprachtigst uit zien: vader is er door blindgeschitterd; hy heeft er schier het hoofd van verloren, en is zoo fier als 's keizers kat - Dat loopt my meê, en spaert my een nieuwe strenge preêk van zynen kant: hy heeft my vast door Van Dyck zien omhelzen - Wat blyft die schilder toch lief voor my! Terwyl hy met al anderen deftig, en, zoo men wil, eenigzins trotsch is, handelt hy met my toch allervertrouwelykst. Hy zegt my, dat hy de geliefde leerling van Rubens is, een man

die met vorsten omgaet, en in een paleis woont. Wie weet, waer toe de leerling van zulk een meester nog kan komen? Ja, ik wilde wet met meester Tone woonen, binnen ons dorp, in een schoon huis; dan zoude ik regt gelukkig zyn, en veel gelukkigen kunnen maken - Dan zou ik vader menig flesken wyn, daer hy juist geen vyand van is, kunnen schenken - moeder zou schoone damasten kleederen krygen - En Pieter Klam, wat zouden wy met hem doen? - Ja, daer zoude ik meest meê verlegen zitten - 't Is vreemd, hoe een eerste vryer ons aen 't harte blyft hangen! - Nu wy zouden er al iets meê doen: denken wy voor 't oogenblik liefst aen Van Dyck.

(No 8.) STEMME: ***Souvenirs du jeune âge.***
Wat zou ik zalig wezen
Met zulk een goeden vriend?
In zyn oog mag Klaertje lezen,
Dat hy ze teeder mint.
Doch in al die genuchten,
In al die pracht en eer,
Zou 'k altyd zeker zuchten: (*Bis*.)
Geef my myn dorpje weêr!

Doch, my dunkt dat ik iemands voetstap verneme.

Zesde tooneel.

VAN DYCK, KLAERTJE.

VAN DYCK, ***half treurig*****.**
Klaertie!

KLAERTJE.
Myn vriend, er scheelt u iets. Heeft u ook 't overmatige werken kwaed gedaen?

VAN DYCK.
Neen, myn beste! stel u gerust.

KLAERTJE.
Ik bedrieg my niet: er steekt iets byzonder treurigs in uwen toon - Verberg my niets, bid ik u - Heb ik ooit eenig vermogen op u gehad -

VAN DYCK.
Dat weet gy... helaes, 't is besloten... ik kan u niets meer verbergen.

KLAERTJE, ***teeder.***
Myn vriend! -

VAN DYCK.
Uw vriend zal niet lang meer 't geluk hebben u te zien.

KLAERTJE.
Wat zegt gy, Tone - het bloed stolt in myne aderen!

VAN DYCK.
De vreemdeling, die my uit Antwerpen komt opzoeken, werd door mynen meester Rubens gezonden - ik moet Saventhem voor Italië begeven, om er myne schilderstudien voort te zetten.

KLAERTJE.
Genadige Hemel!

VAN DYCK.

Klaertje, ik moet u verlaten - Rubens. die my als zyn zoon aenschouwt, Rubens gebiedt - De pligt spreekt luid, hoe zeer geheel myn gevoel er zich tegen verzette.

KLAERTJE.

En gy zoudt my kunnen begeven! - my kunnen vergeten!

VAN DYCK.

U vergeten, nooit! u vergeten, ware de dood myner ziel - uw herdenken volgt my in 't graf - o, Voor ik u kon vergeten, moest ik niet dood, maer vernietigd zyn.

KLAERTJE.

Tone, ik heb u als eene zuster bemind.

VAN DYCK.

Klaertje, blyf Tone als een broeder beminnen. Myn opoffering is zwaer - ook myn vertrek moet u veel kosten - bid den Hemel, dat hy in deze gelegenheid uwen moed ondersteune.

KLAERTJE.

De Hemel... hy schynt my met u te verlaten.

VAN DYCK.

In Gods naem! - bedaer - ik verwacht alle oogenblikken de gezaghebbende van 't dorp, die my hebben laten vragen of er geen belet was.

(*Klaertje gaet ter zyde weenen*.)

Zevende tooneel.

DE VORIGEN, DIEDERIK, GEZAGHEBBENDE, PIETER.

DIEDERIK.

Mynheer Van Dyck, wy komen u, namens alle onze inwooners, onze dankbaerheid uitdrukken voor uw uitmuntend geschenk. Onze woorden zyn zwak, maer uwe grootmoedigheid zal er 't gebrekkige van aenvullen. De naem, die op dit meesterstuk staet, zal met gouden letters op het boek van de weldoeners onzer kerk geprent worden.

VAN DYCK.

Mynheeren, ik ben ten uiterste gevoelig - gy zyt dus te vreden over uw St. Marten.

EEN GEZAGHEBBENDE.

Men kan niet meer... (*Allen knikken bevestigend, uitgezonderd Pieter*.)

DIEDERIK, ***die zich met de anderen naer het schildery wendt.***

De H. Ridder is allerdeftigst - my dunkt, hy heeft veel van uwe trekken, mynheer - ook kost gy daertoe geen beter model kiezen (*Van Dyck buigt*.)

PIETER, ***ter zyde.***

Geen beter model! met uwe permissie, dat ik daer op stond, ge zoudt een ander spel zien.

EEN DER GEZAGHEBBENDE.

En het ros - een allerschoonste Brabandsch peerd. Wat felle klauwer! 't vuer schittert hem ten oogen uit.

PIETER, ***ter zyde.***
Bah, dat van Borstelaer op 't uithangbord is veel nature lyker.

DIEDERIK.
Het harte wordt vermurwd, als men die smeekende menschen nagaet - Men ziet den ridder, die ze wil helpen uit hun verdriet, en wordt er door bewogen.

PIETER, ***ter zyde.***
Dat doet die verwenschte Antwerpenaer in 't geheel niet - hy zal nog zoo veel uitregten, dat ik my van liefdeverdriet zal dooddrinken.

EEN DER GEZAGHEBBENDE.
En die meêgezel van den ridder is baes Pok, trek voor trek.

PIETER, ***ter zyde.***
Met uw permissie, baes Pok en St. Marten - 't is een fraei koppel!

VAN DYCK, ***ter zyde.***
Welaen, Van Dyck - toon dat gy boven alles de kunst bemint. (*Luid*.) Vrienden, ik zou verlangen een oogenblik de ouders van Klaertje te spreken.

EEN DER OMSTAENDERS.
Ik ga ze verwittigen.

PIETER, ***ter zyde.***
Verdord! nu word ik eerst woedend? - Wat wil die verliefde St. Marten - myn meisken afvragen? - Dat zullen wy zien - (*Hy bemerkt eerst Klaertje*.) Hemel, daer is zy - Ach, waerom heb ik zulk eenen schat door myne schuld verloren!

Achtste tooneel.

DE VORIGEN, BAES EN BAZIN POK.

VROUW POK.
Mynheer Van Dyck, gy verlangde ons te spreken.

VAN DYCK.
Ja, goede menschen,

BAES POK.
Is er ook nieuws in de wereld, Mynheer?

VAN DYCK.
Ach, ja, baes.

BAES POK.
Ik zoude verlangen te weten...

VAN DYCK.
Ik kreeg bevel om stappens voort te reizen. 't Spyt my innig u te verlaten!

BAES EN BAZIN POK, ***te samen*****.**
Ons verlaten!

DE GEZAGHEBBENDE.
Ons verlaten!

KLAERTJE.
Geen hoop of twyfel meer... myn ramp is zeker.

VROUW POK.
Dat is spytig. (*Ter zyde*.) Nu mag 't Klaertje 't opgeven. Adieu, kasteelen in de lucht!

BAES POK.

Dat is ellendig, en gy hebt van myn versch ontsteken ton oud bier nog niet eens geproefd!

DIEDERIK.

En gy hebt uw schildery nog op hare plaets niet gesteld gezien!

PIETER, ***ter zyde.***

Dat is olie in myne lamp! - Als die verduivelsche vent Klaertje maer niet meêslepe in zyne klauwen.

VAN DYCK, ***die ondertusschen stil tot Klaertje gesproken heeft en wien 't gelukt schynt haer te troosten.***

Vrienden, herdenkt somtyds met welbehagen aen meester Tone. - En gy, goede Baes en Bazin, gulhartig verleende ge my de herbergzaemheid: gy hebt my uw volle vertrouwen geschonken, en ik ben 't waerdig gebleven. Gy aenzaegt my als kind van den huize: ontvangt er myn hartelyksten dank over.

KLAERTJE, ***die toegenaderd is.***

o, Van Dyck, waerom zyt ge myn broeder niet: gy zoudt ons dan niet moeten begeven!

PIETER, ***ter zyde.***

Ik wenschte dat hy maer al weg ware.

VAN DYCK, ***op een veelbeduidenden toon.***

Klaertje! - (*Na een oogenblik zwygens*) Gy verstaet myne stilzwygendheid. - Vrienden, ik ga na een ver land,

doch verhoop u vroeg of laet weêr te zien. Hoe gelukkig zoude ik my achten, mogt ik, voor aleer my op reize te begeven, eenige goede daed verrigten. Haer herdenken zou my onder wege tot een aengenaem gezel verstrekken! - Klaertje, ziet gy hier niemand, dien gy bemind hebt? (*Klaertje beziet Van Dyck teeder*.) Iemand, die het eerst uw jong en schuldeloos harte van liefde heeft doen kloppen? iemand die u menig zalig oogenblik verschafte? Wie toch is die gelukkige.

PIETER, ***toeschietende*****.**
Dat ben ik, Pieter Klam, met uw permissie.

VAN DYCK.
Ja, myn vriend, gy zyt het - ik weet het - En indien er Klaertje in wilde toestemmen, met hare ouders -

PIETER, ***onthutst*****.**
Wat is dat? Spreekt hy kramerslatyn, die oolykert?

VAN DYCK, ***ter zyde*****.**
Klaertje, ik ging u voor in 't pynlyk offer.

KLAERTJE.
Bemint ge my nog, Pieter.

PIETER.
Of ik u bemin? - met uw permissie, dat is een vraeg! - meent ge dat zulks van my afhange? - Ik zit nog altyd opgekropt van liefde, gelyk een koebert.

BAES POK.
Ja, maer, Pieter, ook met uw permissie, gy drinkt zoo veel.

PIETER.
Ik dronk slechts wat te veel ter gelegenheid der kermis en voort om myn verdriet wat te verzetten.

BAES POK.
Gy belooft dus niet meer te drinken - ten minste niet dan met mate - zelfs op de kermis?

PIETER.
Ik beloof het, al wierd ik herbergier - ik beloof, u en vrouwe Pok, benevens myn ouden vader, te beminnen en gelukkig te maken... ik beloof - ik beloof al wat gy wilt.

KLAERTJE, ***ter Zyde*****.**
Welnu, vader: hy stelt ons immers gerust.

BAES POK, ***tot zyne vrouw*****.**
Wat dunkt er u van, vrouw? (*Zy bezien een wyl elkander: Van Dyck neemt de hand van de gelieven, en legt ze in die der ouders, die ze vereenigen*.)

Negende tooneel.

DE VORIGEN, EEN KNECHT, RIDDER NANNI.

EEN KNECHT.
Mynheeren, alles is klaer tot de reize.

NANNI.

Heer Van Dyck, 't is hoog tyd van vertrekken.

VAN DYCK, ***op Klaertje wyzende.***

Zie, 't offer is voltrokken.

NANNI.

Wel. (*Ter zyde*.) God, wat is ze aenvallig! Ik ben niet verwonderd, dat hy ze aenbad.

PIETER.

Mynheer, Tone Van Dyck, ik ben te vreden over u: gy zyt een brave vent. 't Spyt my, dat ge zoo spoedig doorgaet - ik zou u anders op de bruiloft verzocht hebben, om met myn snoeperig wyveken, die den dans sterk bemint, eenige flikkers af te leggen; maer, met uw permissie, zonder kussen - onder ons gezeid - gy verstaet my, kameraed!

BAES POK.

Pst! pst!

VAN DYCK, ***Klaertje de hand drukkende.***

Klaertje, vaerwel! - Vaerwel, Pieter; volbreng uwe belofte: maek ze gelukkig. Goede baes en bazin! vrienden vaert allen wel. Tot weêrzien: Italië roept my. Naer Italië! naer Italië!

ALLEN, ***hem groetende.***

Tot weêrzien, Van Dyck! - God geleide u! God geleide u!

TAFEREEL.

EINDE.